

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах сьогодення в Україні розвиток усіх форм здобуття освіти відбувається із застосуванням засобів інформаційних і комунікаційних технологій. Перед закладами освіти, зокрема і вищої освіти, постають завдання щодо підготовки випускників до швидкого сприйняття і обробки інформації в залежності від обраної спеціальності. Щоб вільно орієнтуватися в інформаційних потоках, сучасному фахівцю необхідно мати високий рівень інформаційної культури. Розвиток системи вищої освіти України в напрямку визнання здобувача освіти центральною особою освітнього процесу з одночасним розвитком його пізнавальної активності, максимальним розкриттям індивідуальних можливостей та саморозвитку – є обґрунтованою необхідністю, особливо при застосуванні форми дистанційного навчання [1].

Фахівці зі стратегічних проблем освіти називають саме дистанційну форму здобуття вищої освіти освітньою системою 21 століття. Актуальність проблеми дистанційного навчання полягає в тому, що професійні знання надто швидко старіють, і виникає обґрунтована необхідність їх постійно поновлювати та вдосконалювати, зосереджуючись на сфері інформаційних технологій навчання.

Теоретичні та практичні аспекти дистанційного навчання проаналізовано у працях і зарубіжних, і вітчизняних науковців, серед яких: Г. Норре, В. Eckert, В. Бикова, С. Вітвицька, В. Дядичева, Є. Кухаренко, В. Олійник, Е. Полат, О. Рибалко та інші. Досліджено напрями підвищення ефективності дистанційного навчання з використанням інформаційних комп'ютерних технологій такими науковцями як: Р. Гуревич, Н. Тверезовська, М. Жалдак, О. Спирін та інші.

Особливістю дистанційної форми навчання є можливість створення та налагодження систем масового безперервного самонавчання та загального обміну інформацією. Глобалізаційні процеси в системі вищої освіти прискорюють зростання академічної мобільності, уніфікації навчальних планів, методів навчання та науково-методичного забезпечення дистанційного навчання, та широкого поширення дистанційної освіти в цілому в Україні.

Наразі дистанційна форма навчання виявляє свої переваги перед іншими формами навчання завдяки своїй значно вищій інформативності, доступності та економічній ефективності. Вона також потребує менше часу та енергії для засвоєння знань, є значно мобільнішою та комфортнішою, ніж інші форми навчання. Саме цими та іншими причинами зумовлюється експансія дистанційного навчання і

усьому світі, а групове навчання в аудиторіях та читальних залах поступово втрачають свої конкурентоздатність.

Оперативне застосування технологій та якісно розробленого науково-методичного забезпечення дистанційного навчання гарантує закладам вищої освіти значне збільшення аудиторії (суб'єктів освітнього процесу), оскільки виявляється можливим одночасне залучення великої кількості студентів; істотне підвищення якості навчання внаслідок використання засобів електронних бібліотек, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зростання масштабу самостійної роботи студентів; можливості організації єдиного універсального інформаційного освітнього середовища закладу вищої освіти; суттєве зниження витрат на організацію навчального процесу (за відсутності витрат на оренду приміщень, витрат на сплату комунальних послуг).

На основі проведеного дослідження та аналізу наукових джерел можна стверджувати, що основними напрямками покращання застосування науково-методичного забезпечення дистанційного навчання із застосуванням сучасних технологій є використання програмно-апаратних засобів, що працюють на основі інформаційно-комунікаційних технологій, комунікаційних мереж та систем, які можуть бути використані суб'єктами навчального процесу (які є віддаленими між собою) під досвіченим керівництвом куратора-тьютора.

Головною конкурентною перевагою забезпечення необхідної якості знань студентів, хто здобувають освіту дистанційно, є впровадження у закладах вищої освіти задекларованого Міністерством освіти і науки України науково-методичного забезпечення дистанційного навчання. Відсутність якісного науково-методичного забезпечення є однією з причин затримки або зволікання з проведенням навчального процесу дистанційно у багатьох закладах вищої освіти.

Проаналізувавши актуальні публікації науковців щодо визначеної тематики варто окреслити існуючі проблеми. Так, науково-педагогічним працівникам часто бракує методичних (теоретичних і практичних) рекомендацій щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання. Також є складнощі з визначенням критеріїв, засобів і систем контролю якості дистанційного навчання. Ще однією проблемою постає змістове, дидактичне та методичне наповнення web-ресурсів (дистанційних курсів) згідно навчального плану чи навчальної програми підготовки здобувачів освіти.

Практичну реалізацію освітнього дистанційного процесу забезпечують сучасні різноманітні платформи, у багатьох з них відкритий вільний доступ. До таких платформ належать наступні: Moodle – програмний продукт, що має достатню функціональність та відповідає вимогам ліцензійної чистоти програмного забезпечення для забезпечення електронного навчання [3]; MOOCs (Massive Open Online Courses) – модерний освітній модус, що передбачає організацію величезних відкритих безоплатних освітніх онлайн-курсів [6]; УОП «Акцент» – це електронна освітня платформа для створення електронного навчального середовища закладу, конструювання електронного прототипу навчального закладу з усіма необхідними складниками, створення систем дистанційного навчання, організації та підтримки дистанційного навчання, розроблення електронних освітніх ресурсів [8]; MobiSchool – електронна платформа, що повністю адаптована до нинішніх умов інформатизації освіти та містить web-інструментарій для створення та впровадження автентичного електронного середовища (web-прототипу) закладу вищої освіти [7].

Серед послуг мережі Internet й сервісів онлайн-навчання можна виділити: електронну пошту, блоги, web-форуми, списки розсилки, файлообмінні мережі, вебінари, чати, соціальні мережі, потокові мультимедіа, та інші. У результаті тотального користування сучасними мобільними пристроями виникли зовсім нові форми діяльності, і передусім мобільне навчання. Система дистанційного навчання закладів вищої освіти може бути мультимедійною, модульною, багатофункціональною, заснованою на широкому використанні мережевих і веб-технологій як студентами, так і викладачами.

Використання у сучасному глобальному поступі світу мережі Internet сприяє трансформаційним процесам освітнього простору, відкриваючи студентству великі можливості доступу до інформаційних ресурсів та продуктивної співпраці. Удосконалення сучасних підходів до здобуття освіти активними темпами створює можливості для мобільного навчання, змішаного або комбінованого навчання та онлайн-навчання. [2].

Методичною проблемою є відсутність методик створення і використання дистанційних курсів у навчальному процесі на основі сучасних педагогічних, інформаційних і комунікаційних технологій. Це завдання вирішується викладачами, тьюторами – розробниками ресурсів дистанційного навчання, які повинні професійно володіти всіма сучасними інноваційними технологіями створення електронного контенту.

Одним із суттєвих напрямків у сучасних умовах є психолого-педагогічна проблема. Вона пов'язана з тим, що кожен викладач закладу вищої освіти за декілька років роботи відшліфовує свої науково-методичні матеріали, які індивідуально розроблені на основі власного педагогічного та науково-

методичного досвіду і є його інтелектуальною власністю [2]. Дистанційний курс при викладанні на web-порталі перетворюється на загальнодоступний не тільки для студентів, але й для інших користувачів. Виникає психологічний бар'єр щодо розробки науково-методичного забезпечення дистанційного курсу матеріалами, оскільки вони можуть бути використані кимось іншим, хто не брав участі у розробці. Тому, повинна бути вирішена проблема захисту прав на інтелектуальну власність викладача-розробника дистанційного ресурсу.

На сучасному етапі інформатизації суспільства все більшого поширення набувають комп'ютерні технології, які виступають одним із інструментів якісного забезпечення запиту студентів та науково-педагогічних кадрів на пізнання та здобуття освіти дистанційно. Дистанційне навчання разом з якісним науково-методичним забезпеченням дистанційних курсів покликане допомогти в глобальному освітньому просторі, виступаючи як ефективне доповнення традиційних форм освіти, як засіб часткового вирішення її нагальних проблем. Таким чином, можна вважати цей напрямок перспективним, оскільки, в цілому, система освіти характеризується як велика система, якісне функціонування якої неможливе без використання сучасних телекомунікаційних та комп'ютерних засобів передавання, подання, зберігання та опрацювання інформації.

З розвитком дистанційного навчання розвиватиметься і удосконалюватиметься науково-методичне забезпечення навчання в системі української освіти, продовжуватиметься розвиток інтернет-технологій і підвищуватиметься якість забезпечення елементів дистанційних технологій

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: Постанова від 20 грудня 2000 року. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
2. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс. 3-є вид. Харків: НТУ «ХПІ», Торсінг, 2012. 320 с.
3. Ресурс української спільноти користувачів Moodle. URL: <https://moodle.org/course/view.php?id=17228>.
4. Українська система дистанційного навчання – UDL System / Ukrainian Distance Learning System. URL: <http://www.udl.org.ua>.
5. Massive Open Online Courses. Масивні відкриті онлайн-курси (MOOC). URL: <https://www.mooc.org/>
6. УОП «Акцент» електронна освітня платформа. URL: <http://ac-cent.com/>
7. MobiSchool ресурс, що спрямований на забезпечення організації та підтримки всіх функцій освітнього процесу шляхом створення е-середовищ (web-прототипів) навчальних закладів. URL: <http://mobischool.ac-cent.com/>